

JÍGAGÚL USPANOVA, XURLIXAN ABDIJABBAROVA

ANA TILI HÁM OQÍW SAWATLÍLÍGÍ

SHÍNÍGÍW DÁPTERI

Milliy bag'darlama tiykarında birinshi basılımı

TASHKENT
2022

UO'K 811.512.121(075.3)
KBK 81.2(50'zb-6Qor)ya72
A 17

Pikir bildiriwshiler:

Kallibekova Sayara – Nókis qalalıq 31-sanlı mekteptiń I kategoriyalı baslawısh klass muǵallimi.

Qadirimbetova Húrliman – Nókis rayonı 22-sanlı mekteptiń II kategoriyalı baslawısh klass muǵallimi.

Ana tili hám oqıw sawatlılıǵı shınıǵıw dápteri. 3-klass ushın. – Tashkent.
Respublikalıq bilimlendiriw orayı. 2022. – 96 bet.

Ózbekstan Respublikası maqsetli kitap qorı qarjıları esabınan basıp shıǵarıldı.

Original maket hám dizayn koncepciyası Respublikalıq bilimlendiriw orayı tárepinen islendi.

ISBN 978-9943-8066-4-1

© Respublikalıq bilimlendiriw orayı, 2022

1-sabaq

1. Berilgen sózlerde neshe ses bar ekenligin hám qanday sesler ekenligin anıqlań. Úlgi tiykarında tallań.

Bayram, Ózbekstan, gárezsizlik, watan.

Úlgi:

W	1	dawıssız
a	2	dawıslı
t	3	dawıssız
a	4	dawıslı
n	5	dawıssız

2. Kóp noqattıń ornına tiyisli háriplerdi qoyıp kóshirip jazıń.

B...zl...r – g...rez...izl...k jem...sleri...iz. Sonl...qtan, Ana-Watanı...ızdı... g...lleni...i ush...n ayan...ay x...zmet e...emiz.

2-sabaq

3. Berilgen sózlerdiń mánilerin durıs tabıń.

Giya

Teberik

Abat

qádirli,
qımbatlı

molshılıq,
toqshılıq

shóp,
ósimlik

3-sabaq

4. Berilgen rayon atlarin kóshirip jazıń. Dawıslı seslerdiń astın bir, dawıssız seslerdiń astın eki sızıń.

Ámiwdárya, Beruniy, Tórtkúl, Ellikqala, Taxtakópir, Qaraózek, Xalqabad, Kegeyli.

4-sabaq

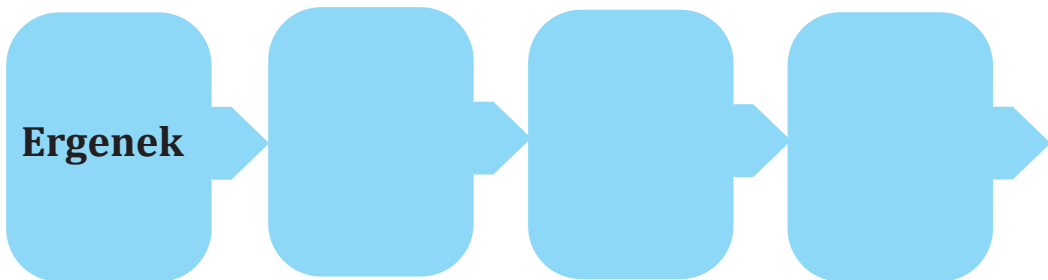
5. Tómenge tuwısqanlarıńızdıń atlarin jazıń. Olardağı juwan dawıslı seslerdiń astın bir, jıńıshke dawıslı seslerdiń astın eki sızıń.

Úlgi: Ábdiramet

5-sabaq

6. Sóz shıńjırın dúziń. Berilgen sózdiń aqırǵı sesinen keyingi sóz baslansın.

Ergenek

6-sabaq

7. Kóp noqattıń ornına *d*, *t* háripleriniń tiyislin qoyıp kóshirip jazıń.

... iyqan, ...apqır, ...iywal, ...óńgelek, ...awıq, ...igirman, ba...paq, qarız...ar.

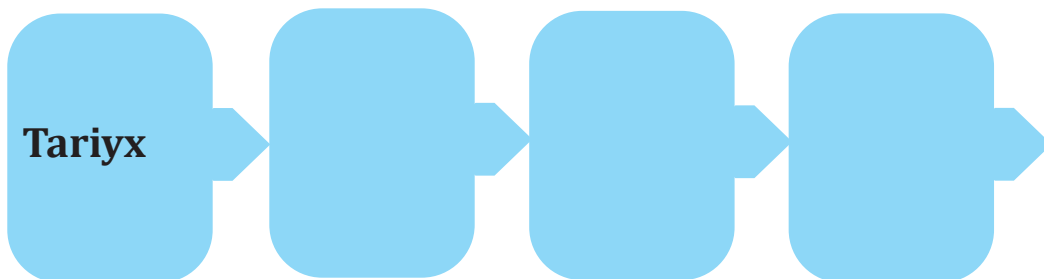
7-sabaq

8. Klasıńızdağı 2 bala hám 2 qızdıń familiyasın jazıń.

9. F sesinenn baslanatuǵın 2 bala hám 2 qızdıń atın tawıp jazıń.

8-sabaq

10. Sóz shınjırın dúziń. Berilgen sózdiń aqırǵı sesinen keyingi sóz baslansın.

9-sabaq

11. Sóz oyını. Skanvordta jasırılğan sózlerdi durıs tabıń.

A	T	SH	A	K	E
Ń	A	A	Ń	B	N
SH	Ń	SH	S	D	Q
Í	B	A	A	T	Í
T	Í	N	Í	SH	L

Ańshı, tańba, tınıshlıq, shash, ańsat, ~~keń~~.

10-sabaq

12. Sóz oyını. Skanvordta jasırılğan sózlerdi durıs tabıń.

C	I	R	K	U	L
CH	C	E	M	E	N
E	K	P	R	D	T
K	O	O	CH	T	A
J	N	C	E	R	T

Cirkul, chek, cement, koncert, ~~pochta~~.

13. Sabaqlıqtıń 28-betindegi 31-shınıǵıwda berilgen sózlerdi sulıw etip kóshirip jazıń.

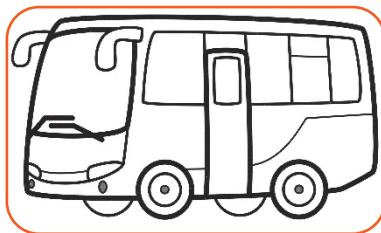
11-sabaq

14. Háripkе baylanıshlı berilgen jumbaqlardı sheshiń. Sózlerdiń ne ushın bas hárip penen jazılğanın túsindirini.

Nókiste joq, Aralda bar, Ábdi de joq, Oralda bar. _____	Saparda bar, Juparda bar, Hátteki ol Ğapparda bar. _____
Orazda bar, Quwatta joq, Qorazda bar, tawıqta joq. _____	Atada bar, ájede joq, Omar da bar, Ótede joq. _____

12-sabaq

15. Berilgen súwretlerdi boyañ hám astına olardıń atların sulıw etip jazıń.

16. Berilgen ózlestirme sózlerge *qanday?* degen sorawǵa juwap beretuǵın sózlerdi qosıp jazıń.

Watan, kitap, muǵallım, xat, qálem.

13-sabaq

17. Sózden sóz jasań.

T

R

A

N

S

P

O

R

T

14-sabaq

18. «Meniń jol kartam» temasına baylanıslı berilgen 30-sanlı hám 4-sanlı avtobuslardıń qaysı bándirgilerdi kesip ótetuǵınlıǵın jazıń.

30-avtobus: _____

4-avtobus: _____

19. Qosıqtı tásirli etip oqıń hám qaratpa sózlerdi tabıń.

Hákke mırza

Hákke mırza, hákke mırza,
Tanımalı kópke mırza,
Hár putağa úñileseń,
Urlıgıńız kóp pe, mırza?

Hákke mırza, hákke mırza,
Tanımalı kópke mırza,
Shiyde turğan qaq erikti,
Shaytan kelip jep pe, mırza?

Hákke mırza, hákke mırza,
Tanımalı kópke mırza,
Hár túynekti bir shoqıpsań,
Qalay eken, kók pe, mırza?

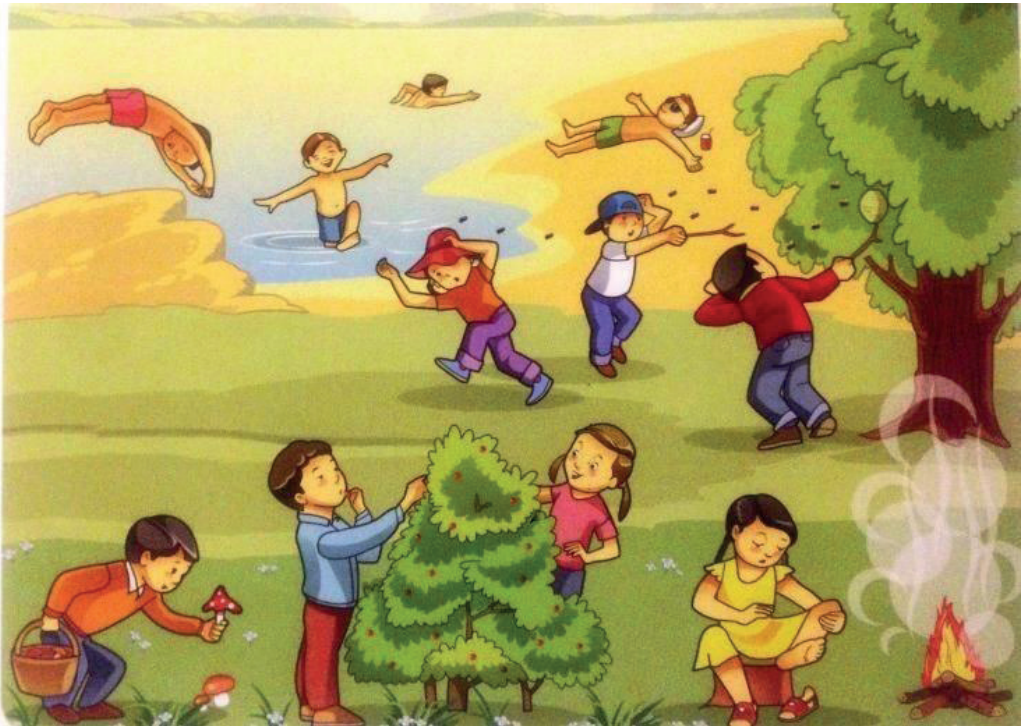
Hákke mırza, hákke mırza,
Tanımalı kópke mırza,
Sen bizlerdi alday-alday,
Abırayındı tókpe, mırza.

Ulmambet Xojanazarov.

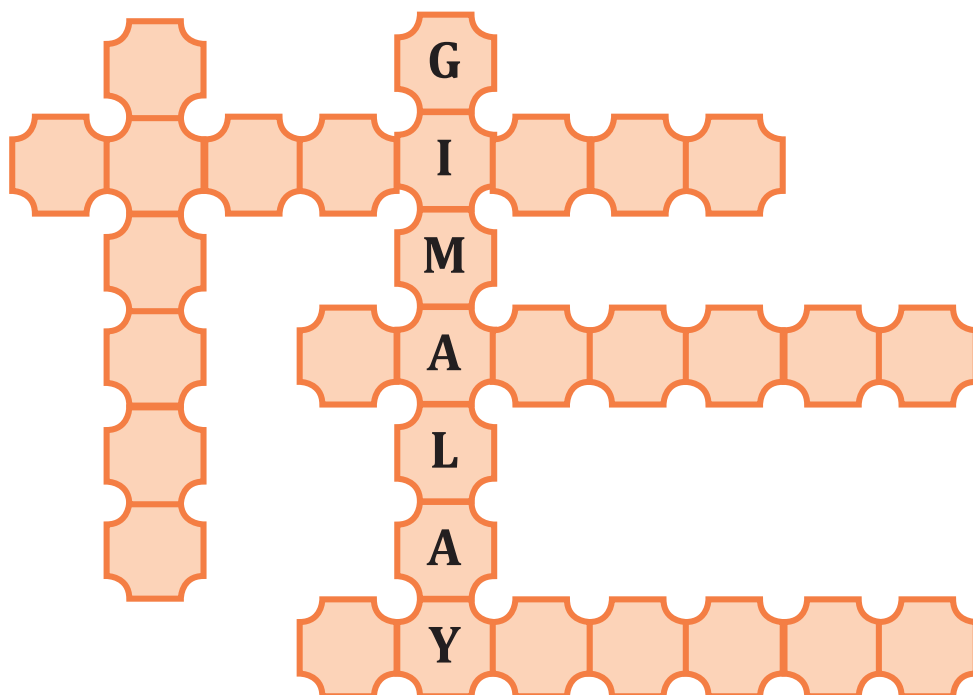
15-sabaq

20. Berilgen súwret tiykarında kishi tekst dúziń. Tekstke at qoyıń. Qaratpa sózlerden de paydalanıń.

16-sabaq

21. «Tawlar» tekstinde berilgen taw atları boyınsha dúzilgen krossvordtı sheshiń.

17-sabaq

22. J.Óteniyazovtıń «Qarataw» qosıǵında berilgen sózlerdiń mánilerin durıs tabıń.

Batpan

Nar

Eńsesin

Jalgız
órkeshli túye

arqa,
jawırın

awırlıq
ólsheми, salmaq

18-sabaq

23. Berilgen súwretler tiykarında sinonimlik qatarlar dúziń.

Sulıw – _____

Kúshli – _____

19-sabaq

24. Adasqan sózlerdi óz ornına qoyıp gáp qurań.

1. burın, qalasınıń, shólistan, ornında, bolğan, Dubay.
2. sayaxatshılardıń, súyikli, házir, aylanğan, demalıw ornına.
3. payda, bolıp, atır, jańa, elimizde de, qalalar, biziń.

20-sabaq

25. Qaysı súwret artıqsha? Súwrettegi ósimliklerdiń atların durıs jazıń.

21-sabaq

26. Sóz oyını. Skanvordta jasırılğan sózlerdi durıs tabıń.

T	A	T	L	A	N
Í	H	I	N	D	T
N	A	R	A	L	I
Í	B	Z	U	M	K
SH	A	R	Q	A	A

Tınısh, Atlantika, Hind, Arqa muz, Aral.

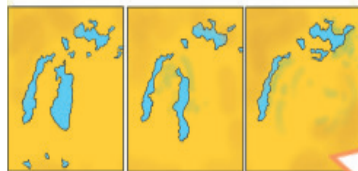
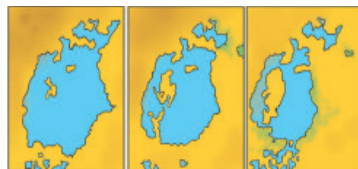
22-sabaq

27. «Teńiz jaǵasında» gúrrińi boyınsha berilgen gáplerdi tolıqtırıń.

1. Kúnniń qızıwı _____ páseyeyin dedi.
2. Anaw bultlar jawın aralas _____ alıp kiyatır.
3. _____ teńiz tolqınına óshegisip, alǵa qaray eńterildi.
4. Balıqshılar motorlı qayıqtıń _____ kótere basladı.

23-sabaq

28. Berilgen súwretler tiykarında Aral teńizi haqqında óz pikirinizdi jazıń.

24-sabaq

29. Súwrettegi haywanlarǵa sıpatlama beriń.

Gúmgúm
qanday
haywan?

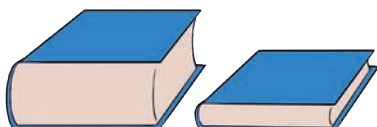
Jılan
qanday
haywan?

25-sabaq

30. Berilgen súwretler tiykarında antonimlik qatarlar dúziń.

28-sabaq

33. Berilgen tapsirmani orinlań.

1. Ózi aq, ózi jumsaq zatqa 5 misal tabiń.

2. Ózi domalaq, ózi mazalı 5 miywe yaki palız ónimin jazıń.

29-sabaq

34. «Bingo» oyını. Tómen degi kesteni klaslas doslarıńızdan sorap toltırıń. Bul sanğa baylanıslı pikirlerin jazıp alıń. Kesteni birinshi toltırğan oqıwshı «Bingo!» dep aytıwı kerek.

1 <i>1-yanvar – Aydostıń tuwılğan kúni.</i>	2	3
4	5	6
7	8	9

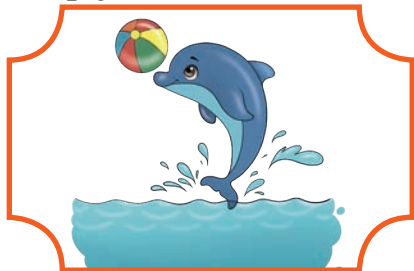
30-sabaq

35. Adasqan sózlerden gáp qurań.

1. Abat, jayınların, batırdıń, awıl, qısı menen, adamları, jedi.
2. Abat, adamları, batırdıń, Awıl, jayınlardı, hayran qalıstı, qalay, aytısıp, uslağanın.
3. Keme, ustalar, soǵıp, berdi, shıdamlı, úlken, tolqınlarǵa.

31-sabaq

36. Súwretlerge dıqqat awdarıń hám hárbirine baylanıslı gáp qurań. Hárbir gáptiń keynine tiyisli irkilis belgilerin (. ! ?) qoyıń.

32-sabaq

37. Berilgen gáplerdi intonaciya menen oqıń. Olardıń arasın-da qanday ayırmashılıq bar ekenligin túsindirıń. Úlgi tiykarında ózlerińiz de gáp qurań.

1. Dúnyada tórt úlken okean bar.
2. Dúnyada tórt úlken okean bar ma?
3. Dúnyada tórt úlken okean bar!

33-sabaq

38. «Qutqarıwshı delfin» gúrrińiniń 1-bólimine baylanıslı 2 haqıyqat 1 jalǵan maǵlıwmat jazıń. Soń partalas dostıńız benen almasıń.

- Úlgi: 1. Asom menen gáziyne izlewge bardıq. ✓
 2. Okeannan delfindi tutıp aldıq. ✗
 3. Altın shınjır tawıp aldım. ✓

34-sabaq

39. Berilgen súwret tiykarında tekst dúziń. Tekstte xabar gáplerden paydalanıń.

35-sabaq

40. Kóp noqattıń ornına juwaplarǵa qarap sorawlar dúzıń.

- _____?
- Men 3-klasta oqıyman.
- _____?
- Sabaqlardan bos waqıtında sport penen shuǵıllanaman.
- _____?
- Keleshekte muǵallım bolıwdı qáleymen.

36-sabaq

41. Dostıńızǵa 3 usınıstı buyırıq gáp túrinde jazıń.

1. _____
2. _____
2. _____
4. _____
3. _____
6. _____

37-sabaq

42. Berilgen súwretlerge baylanisli úndew gáppler jazıń.

38-sabaq

43. Sózden sóz jasań.

39-sabaq

44. Poezd vagonlarında berilgen túbir sóz hám qosımtalardı óz orınlarına qoyıp durıs jalǵań.

40-sabaq

45. Berilgen súwretlerdiń astına atların jazıń. Sózler qanday qosımtalar menen ózgergenin aytıp beriń.

41-sabaq

46. Berilgen súwretlerdiń atın tabıń. Olardan sóz jasawshı qosımtalar járdeminde taza sózler jasań.

42-sabaq

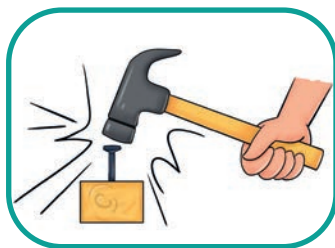
47. Berilgen naqildağı sózlerdi shártli belgilerden paydalanıp tallaw jasañ.

Densawlıqtıñ qádirin,
Awırǵanda bilerseñ.

- – túbir sóz
- – sóz jasawshı qosımta
- – sóz túrlewshi qosımta

43-sabaq

48. Súwretli diktant. Sózlerdi buwıǵa bólip jazıñ. Birgelkili dawıssız seslerdiñ astın sızıñ.

49. Berilgen sózlerge qosımtalardı qosıp jazıń. Sózdıń sońında kelgen birgelkili dawıssızlardıń birewin túsirip jazıwdı esten shıǵarmań. Olardıń hárbirine gáp qurań.

Klass + **qa** = **klasqa**

1. Metall + ı = _____
2. gramm + nan = _____
3. ball + dan = _____
4. klass + ımız = _____

44-sabaq

50. Berilgen dórendi sózlerge gáp qurań.

Vitaminli **paydali** **miyweli** **bagman**

45-sabaq

51. Tekstten dórendi sózlerdi tabıń. Olardı túbir hám qosım-taǵa ajratıp jazıń.

Apam bizlerge mazalı, toyımlı hám paydalı salat islep berdi. Ol kirpitiken kórinisinde edi. Bul biz ushın júdá qızıqlı hám ishteyli kórindi. Óytkeni ol vitamin-lerge bay. Apam tigiwshi bolsa da, sheber aspazlardan qalıspaydı. Biz onıń barlıq awqatın súysinip jeymiz.

46-sabaq

52. Berilgen naqıl-maqallardaǵı túsirilip qaldırılǵan sózlerdi durıs qoyıp shıǵıń. Mánisin túsindirıń.

1. Altın-gúmistiń _____ bolmas,
Ata-ananıń _____ bolmas.
2. Ata menen _____,
Gúl menen _____.
3. Ata dańqı menen _____ ósedi,
Ene dańqı menen _____ ósedi.

Kerekli sózler: gónesi, bala, bahası, ul, lala, qız.

47-sabaq

53. Atliqtan sóz shınjırın dúziń. Berilgen sózdiń aqırǵı sesinen keyingi sóz baslansın.

Tábiyat →

→

→

→

→

→

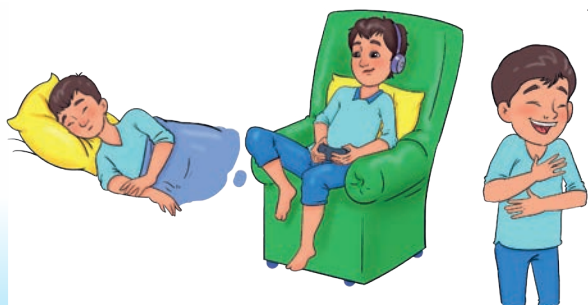
→

→

48-sabaq

54. Súwretli naqıl. Súwretlerde qaysı naqıllar jasırılǵanlıǵın tabıń. Atlıq sózlerdi túbir hám qosımtaǵa ayırıp jazıń.

1.

2. _____

49-sabaq

55. Sózden sóz jasań.

50-sabaq

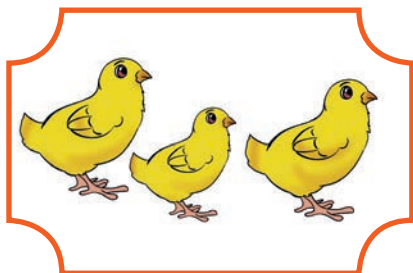
56. Pánlerge baylanıslı qollanılatuğın atamalardı (terminler) kestege durıs jazıń.

Til bilimine baylanıslı terminler	útir, gáp, baslawısh ...
-----------------------------------	--------------------------

Matematikağa baylanışli terminler	<i>qosıw, bóliw, onlıq...</i>
Tábiyattanıwğa baylanışli terminler	<i>jer, hawa rayı, ósimlik...</i>

51-sabaq

57. Berilgen súwretler tiykarında atlıqqa kópik jalğawın durıs jalğap jazıń.

Úsh _____.

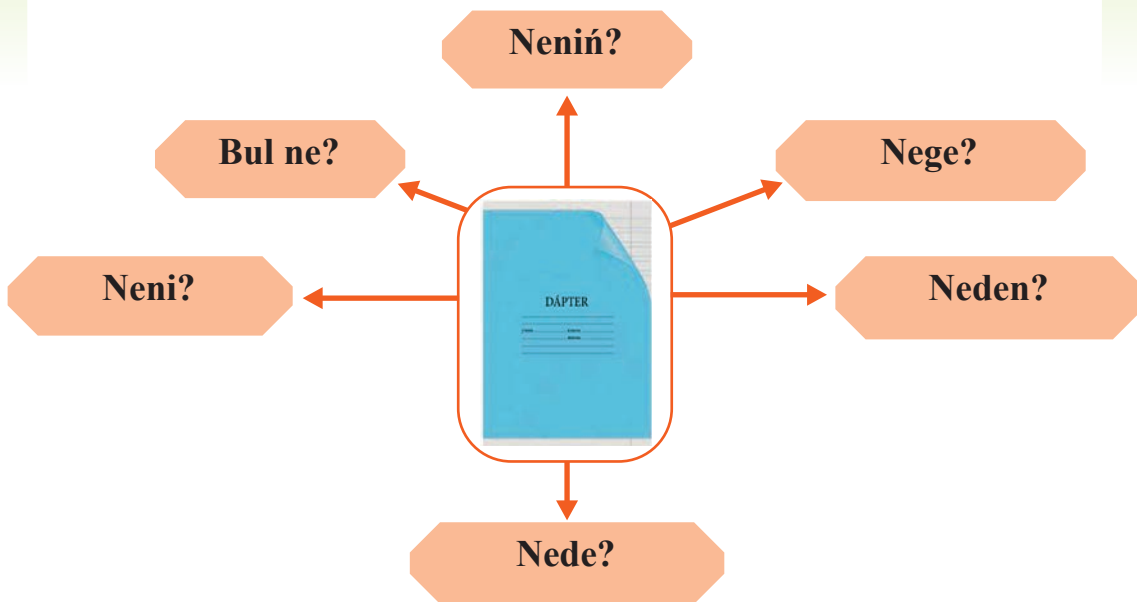
Bular _____.

_____ ashılıp tur.

52-sabaq

58. Berilgen sorawlarǵa juwap berıń hám seplik qosımtaların durıs qollanıwdı úyrenıń.

53-sabaq

59. Athıq sózlerge tiyisli seplik qosımtaların jalǵap jazıń.

1. Sasha____ gúrrińin esitken bala____ onıń ırastan da su-per bala ekenine isendi.

2. Olar úlken ataw____ jasaytuǵın Leyla, shıǵıs____ Kim isimli balalar____ úyin____ miyman boldı.

3. Durıs tá, sebebi olar koronavirus____ qarsı mártlershe gúrese aldı.

54-sabaq

60. Súwret tiykarında atlıq sózlerdi 3 bette birlik hám kóplik sanda tartımlań.

Súwret	Birlik san	Kóplik san
		
		

55-sabaq

61. Dialogtı tolıqtırıń. Dostińız benen rollerge bólinip oqıń.

- Allo! Assalawma áleykum, apa.
-
- Keshirersiz, Ayzadanı múmkin be?
-
- Bul men, dostısı _____.

-
- Ayzada, keshegi úy jumısın orınladıń ba?
-
- «Men túyemen» bola ma yaki «meniń túyem» bola ma?
-
- Demek, men atlıqtı betlegen ekenmen-dá! Endi túsindim.
- Raxmet, dostım!

56-sabaq

**62. Qosıqtaǵı túsirilip qaldırılǵan qatarlardı durıs tabıń.
Dostıńız benen birge dialogtı atqarıń.**

Hákke qayda?

– Hákke qayda?	– Neshe atlasam ótemen?
–	–
– Ne qılıp atır?	– Írjaqlaysań ba?
–	– Birjaqlaysań ba?
– Kestesi qanday?	–
–	– Jartı nan jeysen be?
– Kimler ushın?	–
–	– Al basla.
– Dárwazanıń awzı qaydan?	
–	

57-sabaq

63. Súwret tiykarında atlıq sózlerdi 3 bette birlik hám kópik sanda betleń.

Súwret	Birlik san	Kópik san
		
		
		

58-sabaq

64. Jupliqta islesiw. Berilgen kesteni toltiriń. Hár bir qatarǵa sol háripten baslanatuǵın menshikli atlıqlardı tabıń.

Bas hárip	Adam atı	Jer-suw atı	Kórkem shıǵarma atı	Shayıw-jazıw-shılar
A				
J				
M				
T				

59-sabaq

65. Atlıqtan sóz shıńjırın dúziń. Berilgen sózdıń aqırǵı sesinen keyingi ǵalabalıq atlıq sóz baslansın.

Tigiwshi

60-sabaq

66. Berilgen súwretler tiykarında kásip iyelerine baylanışlı *ne qíladi?* degen sorawǵa juwap jazıń.

Súwret	Kim?	Ne qíladi?
		
		
		

61-sabaq

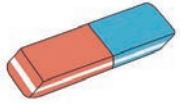
67. Berilgen keste tiykarında diyqan bala menen qıyqañ balanı bolımlı hám bolımsız feyillerde táriyipleñ.

Bul kim?	Ne qıladı?	Ne qılmaydı?
		
		

64-sabaq

70. Tapsirma: Qolınızda 10 000 som pul bar. Siz dúkannan óińizge kerekli oqıw quralların satıp almaqshısız. Dáslep eń zárúrli qurallardı alıń hám neshe som tejep qalǵanıńızdı esaplań. Awısqań pulǵa jáne ne satıp alıwǵa boladı?

			
500	1000	3000	1000
			
500	1000	3000	2000

65-sabaq

71. Berilgen súwretler tiykarında «Óz biznesimdi qalay baslawım múmkin?» degen temada kishi tekst dúziń.

Diyqanshılıq

Qusshılıq

Biser toqıw

Qol óneri

66-sabaq

72. M. Dáribaevtıń «Ańqaw mergen» erteginde berilgen sózlerdiń mánilerin durıs tabıń.

Berzenki

biyeniñ
jaña tuwılğan
balası

Qulın

jürisi jaylı
at

Júrmel

mıltıqtıñ bir
túri

73. Túbir sózlerge sóz jasawshı qosımtalardı jalğap, dórendi sózler jasañ. Bul sózlerdiñ arasında qanday baylanıs bar?

1. Bağ – _____
2. Añ – _____
3. Bahq – _____
4. Suw – _____

67-sabaq

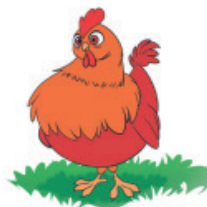
74. Sóz oyını. «Jeti gáziyne» skanvordın sheshiñ.

P	A	L	H	Á	R	R	E
T	S	Í	Y	Í	R	K	S
A	J	D	I	G	I	R	I
W	U	T	O	Ć	A	M	A
Í	W	N	A	Á	Y	E	N
Q	A	Z	W	Ó	Í	T	R
V	F	D	Q	A	N	Q	U

Sıyr, tawıq, pal hárresi, ~~juwaz~~, digirman, toğay, nawqan qurtı.

68-sabaq

75. Súwretler arasındagı baylanıstı durıs tabını. Olargá gáp qurań.

69-sabaq

76. Berilgen súwretlerdiń izbe-izligi tiykarında «Pilleniń pay-dası» degen temada kishi tekst dúziń.

70-sabaq

77. Kóshirip jazıń. Teksttegi qara háríp penen jazılğan sózlerdi túbir hám qosımtağa ayırıń. Olarğa qanday jal-ğawlar jalğanǵanın aytıp berıń.

Avgust **ayında** biziń **ağama** Partaw **jerdegi** qawın **atızdı** túnde qorıw tapsırıldı. Bul ushın qosımsha is haqı beriledi eken. Keshki **awqattan** keyin **multıǵın** iynine asıp, **Quthlayaqtı** izine ertip, **qonıwǵa** ketetuǵın edi.

71-sabaq

78. Bos orınlargá tiyisli sózlerdi qoyıp, naqıl-maqallardı tolıqtırın. Olardıń mánilerin túsindirip berin.

1. _____ atańday ullı.
2. Háreket bolmay, _____ bolmaydı.
3. Bir jıl tut ekken kisi,
Júz jıl _____ teredi.
4. Baqshanı kútseń _____ boladı,
Kútpeseń _____ boladı.

**gáwhar
bağ
miyman
jantaq
bereket**

72-sabaq

79. «Jasıl mákan» ilajı sheńberinde úlkemizde terekler sanın kóbeytiwge siz qalay úles qosa alasız? Berilgen mağlıw-mattan paydalanıp, kishi tekst dúziń.

Bir jıl dawamında 120 kg kislород bólip shıǵaradı.

Klasımızda _____ bar. Eger hárbirimiz bir

terekten eksek, jámi _____ boladı.

Demek, biziń ekken tereklerimiz jılına _____ kg taza hawa bólip shıǵaradı.

Eger pútkil mektep ekse, onda _____ boladı. Al, bul _____ kg kislород degeni.

73-sabaq

80. Kóshirip jazıń. Feyil sózlerdi tawıp, astın sızıń.

Pal hárreleri aman qalıw ushın pal tayarlaydı. Hárrelerdiń az bólegi azıq izlewshiler sıpatında isleydi. Olar nektar uyaların tabadı, keyin basqa onıń qay jerde bar ekenligin aytıw ushın úyine qaytıp baradı.

74-sabaq

81. «Túlkishek» qosıgın bilesiz be? Onıń sózlerin esıńizge túsirip kóriń hám muǵallimniń járdeminde dialogtı tolıqtırıń.

Túlkishek

– Há, túlkishek, túlkishek, Túnde qayda barasań?	– Iyt alıp ketse ne qılasań?
– _____	– _____
– Apań saǵan ne berer?	– Batıy xanniń nesi bar?
– _____	– _____
– Eshkisiniń súti joq, Ílaǵınıń putı joq,	– Ushıp ketti hawaǵa, Qaytıp tústi dáryaǵa, Dárya suwın qurıttı, Aq shabaǵın shiritti, Eki baydıń jurtında, Eki tıshqan urıstı.
– _____	
– Onı qayda qoyasań?	
– _____	

75-sabaq

82. Berilgen jumbaclardıń sheshimin durıs tabıń. Kelbetlik sózlerdıń astın sızıń.

1. Uzun-uzın uz kiyatır,
Uzun boylı qız kiyatır.
Qasqanası qaltırıp,
Kózgenesi jıltırıp. _____

2. Altın ayaq, gúmis ayaq,
Juwırıp jete almadım jalańayaq. _____

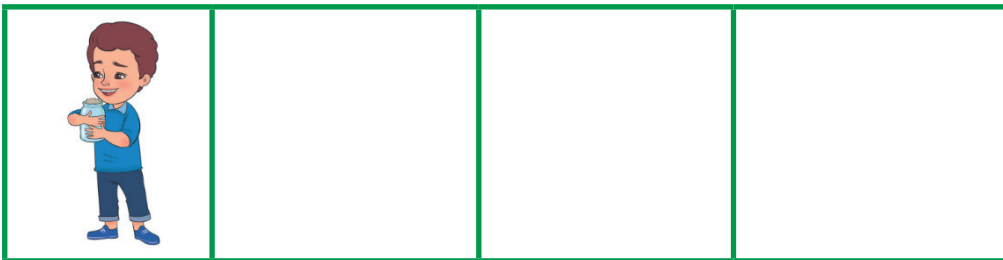
3. Pisse qızıl monshaq deyseń,
Kóp miyweden burın jeyseń. _____

76-sabaq

83. «Miyrimli bala» gúrrińindeki miyrimli bala menen tut tereginiń iyesin bolımlı hám bolımsız feyillerde táriyipleń.

Bul kim?	Ol qanday bala?	Ne qıladı?	Ne qılmaıdı?
			

77-sabaq

84. Berilgen súwret tiykarında kishi kólemli tekst dúziń. Tekstke at qoyıń.

78-sabaq

85. Kóp noqattıń ornına tiyisli dawıssız seslerdi qoyıp, sózlerdi durıs kóshirip jazıń. Dawıssız sesler sózdiń qaysı jerinde qabatlasıp kelgen?

S...akan, t...aktor stan...iya, k...ub, p...aneta, ap...arat áy...em,
s...ol, g...adus, g...obus.

86. Berilgen sózlerge gáp qurań.

Planeta, sayaxat, tirishilik, Jer sharı.

79-sabaq

87. Kóp noqattıń ornına tiyisli dawıssız seslerdi qoyıp, sózlerdi durıs kóshirip jazıń. Dawıssız sesler sózdiń qaysı jerinde qabatlasıp kelgen?

Ma..s, kos...os, dıq...at, bár...ulla, hát...e, sut...a, qa...t, tan...ır, ba...k, ta...k.

88. Berilgen sózler quramınan sózdiń basında hám aqırında qabatlasıp kelgen dawıssız sesli sózlerdi tabıń. Olardı buwınlap kóshiriń.

Úlgi: *as-tro-nom*

Quyash, Mars, planeta, óytkeni, keleshek, tórt, qońsı, rake-ta, qatnaw, atmosfera, zaman, insaniyat, mısrlı, tuńǵış, teleskop, qáddi, shıǵarma, jol, astronom.

89. Berilgen sózlerdi óz ornına qoyıp gáp qurań. Mazmunı boyınsha qanday gáp ekenligin tabıń.

Úlgi: Minus, hawa rayı, 80, Marstaǵı, júdá, gradus, suwıq.
Marstaǵı hawa rayı júdá suwıq, minus 80 gradus. (Xabar gáp)

1. Antarktidadaǵı, hawa, temperaturasınan, Marstaǵı, hawa rayı, hám, suwıq.
2. Samal, Marstaǵı, neshe, ese, kúshlirek, jerdegiden.
3. Marstaǵı, ónıp, ıssıxanada, shıqtı, lobiya, hám, kartoshka, tuqımları.

80-sabaq

90. Berilgen súwret tiykarında planetalardıń atın tártip penen jazıń. Quyashqa eń jaqın planeta birinshi boladı.

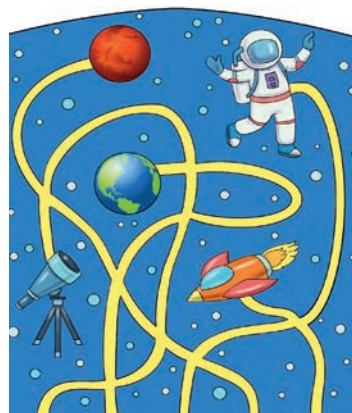
91. «Quyashtıń balaları» gúrrıńindegi qara hárıp penen jazılğan sózlerdi terip jazıń. Olardağı qabatlasıp kelgen dawıssızlardı tabıń.

81-sabaq

92. «Marsyanlar hám biz» gúrrıńindegi qara hárıp penen jazılğan sózlerdi durıs ótkermeleń.

93. Súwrette nelerdi kórip tursız? Olardıń atların durıs tabıń hám ótkermelep jazıń.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

1 2 3 4 5

82-sabaq

94. Berilgen gáplerdi kóshirip jazıń. Baslawısh hám bayanlawıshlardıń astın sızıń.

Alımlar Marsyanlardı birim-birim apparattan ótkerdi. Eń birinshi bolıp ózin eń kishkenesimen dep turğan Marsyan apparatqa tústi. Marsyanlar Jerde úsh jıl miyman boldı. Endi olar qaytıwǵa asıqtı.

95. Berilgen súwret tiykarında birneshe gáp qurań. Baslawısh hám bayanlawıshtıń astın sızıń.

83-sabaq

96. Berilgen gáplerdegi túsirilip qaldırılğan ózlestirme sózlerdi durıs qoyıp jazıń.

1. Men toǵız jasqa tolǵanımda, ájaǵalarım tuwılǵan kúnime _____ sawǵa etti.

2. Jaqın arada ol maǵan _____ shertiwdi úyretiwge wáde bergen edi.

3. Bizler turǵan jerge «Tez járdem» _____ jetip keldi.

4. Aq _____ kisi Asqardıń buzılǵan «dene»sin kózden ótkerdi.

5. Usta – _____ kóz ashıp jumǵansha qıyraǵan Robottıń bólekshelerin toplaп _____ jaylastırdı da, kókke kóterildi.

**Robot,
pianino,
vertolyot,
xalatlı,
texnik,
yashikke**

97. K.Ernazarovtiń «Meniń robotım» gúrrińinde berilgen sózlerdiń sinonimlerin durıs tabıń.

Hádiyse – _____

Úlken – _____

Alıs – _____

Jıladı – _____

Tez – _____

84-sabaq

98. «Virtual oýınlar» tekstinen antonim sózlerdi terip jazıń.

99. Virtual oýınlarda qanday háreketler ámelge asırıladı? Durıs keletuǵın juwaplarǵa + belgisin qoyıń.

Oýınshılar:

☐ júredi

☐ kúledi

☐ sekiredi

☐ kóteriledi

☐ túsedı

☐ órmeleydi

☐ eńbekleydi

☐ jılaydı

☐ sóylesedi

☐ awqatlanadı

☐ quradı

☐ buzadı

85-sabaq

100. «Teleskop» tekstindeki bas hárif penen jazılğan sózlerdi terip jazıń. Olardıń ne sebep bas hárif penen jazılğanın túsindirıń.

101. Berilgen tekst ishinen háreketti bildiretuǵın sózlerdiń astın sızıń. Olarǵa sorawlar qoyıń.

1608-jılı gollandiyalı usta Lipperskiy kózáynekten soń óziniń jańa úskenesin oylap taptı. 1609-jılı Galiley kóriw trubasın jıynadı. Al Nyuton jaratqan aynalı teleskoptıń súwretlewi ele de tınıqlastı. Házirgi waqıtta birinshi teleskop London muzeyinde saqlanbaqta.

86-sabaq

102. Berilgen turaqlı sóz dizbekleriniń mánilerin durıs tabıń.

Jas

Tuwılıw

quwanıw

Tóbesi
kókke jetiw

Awzınıń
sarısı ketpegen

Dúnyaǵa
keliw

103. Berilgen tekstten baslawish hám bayanlawish-lardı tawıp, astın sızın.

Abu Rayxan Beruniy házirgi Beruniy rayonı aymağında dúnyağa kelgen. Ol jaslayınan ilimge qushtar boldı. Beruniy matematika, astronomiya, geografiya hám medicina ilimine tiyisli kitaplardı oqıp shıqtı. Ol eski Xorezm tilin, túrkiy, parsı hám arab tillerin puqta úyrenip aldı.

87-sabaq

104. «Mikroskop» tekstindegi terminlerdi terip kóshirip jazın. Sizińshe, bul terminler qaysı ilim tarawına tiyisli?

**105. Berilgen gáplerdegi túsirilip qaldırıl-
ğan terminlerdi durıs jazın.**

R.Guk Drebel jasağan mikroskop astın-
da _____ hám **haywanlar toqıma-
larınıń** juqa kespelerin kórip, **organizmniń**

_____ **dúzilisin** oylap taptı. Al 1673–1677-jıllarda Nider-
landiyada A. Levenguk _____ járdeminde burın adamlarğa
belgisiz bolğan _____ dúnyası sırın ashtı.

**kletkali
mikroskop
ósimlik
mikro-
organizmler**

88-sabaq

106. Qosiqta qara hárip penen jazılǵan sózler mánisi boyınsha qanday sózler?

Bul **tilsimli** álemde,
Jumbaq hádiyseler kóp.
 Sol **sırlardı** sheshiwde,
 Mikroskoptan zorı joq. _____

107. «Mikroskop» qosıǵında berilgen termin sózlerdi kóshirip jazıń.

89-sabaq

108. Berilgen teksttegi cifr menen jazılǵan sanlardı sóz benen jazıń. Olarǵa sorawlar qoyıń.

1. (2015) _____ jılı britaniyalı (6) _____ jasar Muhammed Xamza dúnyadaǵı eń jas programmist esaplandı.

2. Izobel (10) _____ jasınan baslap kompyuterde kod jaratıw menen shuǵıllanıp, (12) _____ jasında qızlar ushın kompyuter dógeregin ashtı.

3. Jerlesimiz Dawıt Qonarbaev (2018) _____ jılı prezidentimiz tárepinen «Keleshek qurıwshısı» kókirek belgisi menen sıyıqlandı.

109. Berilgen kesteni toltirín. Óz pikirlerińizdi gáp kórisinde jazín.

Kompyuter

Paydası	Zıyanı

90-sabaq

110. Berilgen gáplerdi kóshirip jazín. Ondağı sózlerdi keste tiykarında belgileń.

*Kompyuterdi óshirgende
Azamattıń bası awırıp turǵan
edi. Dasturqan basında heshkim joq eken. Awqatı suwıp qalǵan.
Palawdı jedi. Soń suwıp qalǵan shaydı simirdi.*

– túbir sóz

– sóz jasawshı qosımta

– sóz túrlewshi qosımta

111. Berilgen sózlerden túbirles sózler jasań.

Úlgi: Óshir – óshirgish, óshiriw, óshirdi.

Bas – _____

Oqı – _____

Bil – _____

Jaz – _____

91-sabaq

112. Berilgen gáplerdegi túsirilip qaldirilgan anıqlawısh sózlerdi yadtan qoyıp gáp qurań. Anıqlawıshlardıń astın sızıń.

1. _____ sulıw telefonı bar.

Kimniń?

2. Úmittiń _____ járdemshisi bar.

Qanday?

3. Bizler _____ klasta oqıymız.

Neshinshi?

4. Hár kúni _____ bergen tapsırmaların orınlaymız.

Kimniń?

113. M.Nızanovtıń «Arzayımniń qosıǵı» qosıǵınan anıqlawısh sózlerdi terip jazıń.

M	T	E	L	E	S	K	O
A	R	O	B	O	T	L	P
R	M	I	K	R	O	S	F
S	J	SH	Q	P	O	K	R
K	O	M	P	Y	U	T	E

115. Berilgen súwret tiykarında kishi tekst dúziń. Tekstke atama qoyıń.

93-sabaq

116. Berilgen dialektlik sózlerdín ekinshi mánisin durıs tabıń.

<i>Qırǵawıl</i>	<i>úrgin</i>
<i>dawıl</i>	<i>súyrik</i>
<i>qamıstı</i>	<i>jitirim</i>
<i>alıs</i>	<i>súylin</i>
<i>kiyik</i>	<i>tawshan</i>
<i>boyan</i>	<i>shógirtek</i>
<i>biyik</i>	<i>tóbe</i>
<i>bóteke</i>	<i>maral</i>
<i>shapqır</i>	<i>mıyıq</i>
<i>qoyan</i>	<i>júyrik</i>
<i>shege</i>	<i>búyrek</i>

117. Berilgen súwretler tiykarında olardıń dialektlik atamaların durıs jazıń.

			
----- -----	----- -----	----- -----	----- -----

94-sabaq

118. «Qabusnama»dan tekstindegi qara háríp penen jazılğan sózlerdiń ishinen sinonim sózlerdi terip jazıń.

Úlgi: *sheber sózli – dilwar, sheshen.*

119. «Qabusnama»dan tekstindegi qara háríp penen jazılğan sózlerdiń ishinen antonim sózlerdi terip jazıń.

Úlgi: *ótirik-shın.*

95-sabaq

120. Kishi toparda jumıs. «Dostıma xat» teması boyınsha Aysánemniń atınan Náziyraǵa juwap xatın jazıń. Bunda xat jazıw qaǵıydasına ámel etiń.

121. Tóمندegi sózlerden paydalanıp, áskeriy xızmette júrgen ájaǵanızǵa arnap xat jazıń. Xat jazıw úlgisine hám irkilis belgilerine dıqqat awdarıń.

Kerekli sózler: *Assalawma áleykum, áskerlik, densawlıq, úyishi, aǵam, apam, saw-salamat.*

96-sabaq

122. Berilgen sózlerdiń mánilerin durıs tawıp jazıń.

Jaǵıs – _____
 Sóz gáwharı, sóz bánti – _____
 Sóz kánti (kenti) – _____
 Shoq juldızı – _____
 Zer qundızı – _____
 Balzam – _____
 Íqsham bol – _____
 Íqsham – _____
 Esitken qulaq erbeńlep – _____
 «Túńligin» taǵı túrgendey – _____
 Qulaq qurshın qandırıp – _____

123. Berilgen sózlerge gáp qurań.

Jaǵıs

ıqsham

sóz gáwharı

97-sabaq

124. «Balaga at qoyıw» tekstinen kelbetlik sózlerdi terip jazıń.

125. Tóمندegi sózlerdiń sinonimlerin durıs tabıń.

At – _____

Bala – _____

Adam – _____

Shıraylı – _____

98-sabaq

126. «Perzentke at qoyıw atağa parız» qosıǵında berilgen adam atların terip jazıń hám olar qaysı belgili insanlar ekenligin bilip alıń.

127. Eki sózden jasalǵan 6 tuwısqanıńızdıń atın jazıń. Olardıń mánilerin túsindirip berıń. Óz atıńızdıń mánisin aytıp berıń.

Úlgi: *Er+Sultan*

99-sabaq

128. Bos orınlargá tiyisli sózlerdi qoyıp, gáplerdi kóshirip jazıń. Olar qanday sorawlargá juwap beredi?

Onıń kózi birden jerde jatqan _____
kómirge tústi de, qolına alıp kórdi. Qońsınıń
jaqında ğana _____ etip háklengen
diywalına oylanıp turmasthan «Sabır» dep
_____ etip jazdı. _____ Sabır há
degende ornınan qozǵala qoymadı.

**Kerekli
sózler:
appaq,
úlken, qara,
sabırılı.**

129. «Sabırılı Sabır» gúrrińi qaharmanına sıpatlama beriń. Bunda kelbetlik sózlerden paydalanıń.

Sabır qanday bala?

100-sabaq

130. Berdaqtıń «Altı qız» qosıǵında berilgen qızlardıń atların izbe-iz jazıń. Olardıń qanday máni ańlatıwın bilip alıń.

131. Berilgen adam atlariniń mánilerin durıs tabıń.

Shaxsánem – _____

Dilbar – _____

Dániyar – _____

Ziywar – _____

Nádir(a) – _____

Xamid – _____

Rústem – _____

Farhat – _____

101-sabaq

132. Sózden sóz jasań. Adam atların tabıń.

J U B A Y X A N

133. Súwretli diktant. Berilgen súwretler tiykarında adam atların jasań.

102-sabaq

134. Berilgen naqıl sózlerdiń dawamın jazıń.

1. Pitken aqıl bolmasa, _____.
2. Aydaǵanıń eki eshki, _____.
3. _____, Belıń awırmaydı.
4. Alıń qonaq, _____.

135. Naqıllardıń sáykes mánilerin durıs tabıń.

Pitken aqıl
bolmasa, Súrtken
aqıl ne bolsın.

Aytarlıqtay is etpese de,
dábdebesin kelistirip júretuǵın
menmen kisilerge ayılatuǵın sóz

Úsh qoy – bir
som!

Arjaǵında aqlı joq adamǵa mıń
úyretkeniń menen paydasız degen sóz.

Aydaǵanıń eki
eshki, ısıqırıǵıń jer
jaradı.

Barıp turǵan biypárwa adamǵa
berilgen baha.

Alıń qonaq,
basıń ballar.

Sózge sheshen, iske meshel, gáp
penen hámme nárseni tındırıp taslay-
tuǵın, al haslında qolınan is kelmeytuǵın
maqtanshaq adamǵa ayıladı.

Til menen oraq
orsań, belıń
awırmaydı.

Miymanniń alǵan-almaǵanına
qaramay, awqatqa bas salǵan balalarına
úy iyesiniń kúyip ketip aytqanı.

103-sabaq

136. Súwretlerde qaysı naqıllar jasırılğan?

137. Berilgen gáplerdiń qasına olardıń mazmunın ashıp beretuǵın naqıl-maqallardı durıs tawıp jazıń.

Úlgi: *Hárbir jumısıńdı qayta-qayta oylanıp isle. – Jeti ólshep, bir kes.*

1. *Heshqashan erinshek bolma, miynet etiwden jalıqpa.*

2. *Úyińe miyman kelse, tóрге tósek salıp kútip al.*

3. *Hárbir gápińdi oylanıp sóyle. Heshkimniń zeynine tiyip alma.*

4. *Ata-anańniń kewlin jıqpa. Óytkeni olar seniń eń jaqın dostıń.*

5. *Doslariń, tuwısqanlariń menen awızbirshilikli bol.*

104-sabaq

138. Sóz-jumbaq oyını. Dáslep bir sóz jasırıladı hám onıń bir háribi ayıladı. Sózdi tapqannan keyin sol hárıp ózgeritilip jańa mánili sóz kelip shıǵadı.

Úlgi:

*Q dan basla, jabayı ańniń birimen,
B dan basla, ósimliktiń túrimen.*

Qoyan-boyan

1. Sóz basında T kelse,
Miyneŧ etseń shıǵarman.

T nı alıp taslasań,
Qaharman, batırman.
Geyde atqa mingende,
Otıratuǵın zatıńman. _____

2. B dan onı baslasań,
Gezedi dárya-kóldi.
X dan onı baslasań,
Bildiredi eldi. _____

3. Ortasında T, N, Ğ, P,
Eki jaǵı A dan.
Qaysısınan dórelse de,
Bári ájayıp adam. _____

4. A dan baslap oqısań,
Meni aspannan tabasań.
T nı qoysań aldım,
Minip alıp shabasań. _____

5. U dan basla, eń sheber,
Óz isiniń mamanı.

*Z ni qossań balanıń,
Tárbiyashı adamı. _____*

*6. G dan basla, gózzallıq,
Gúbelekler shaydası.
K dan basla, topıraqtan,
Heshkimge joq paydası. _____*

139. Sóz-jumbaq oyını. Dáslep qaysı sóz haqqında aytilip atırǵanın bilip alıń. Soń tabılǵan sózge bir yamasa eki hárip qosıp, jańa sóz jasań.

*1. Tiycarı tas, túri aq,
Suwda burq-burq etedi.
«Ke»ni qossań, kútá saq,
Qusqa aylanıp ketedi. _____*

*2. Óp penen Ep gezlesip,
Jolda «ek»ke dus boldı.
Aytatuǵın óz atın
Aydarı bar qus boldı. _____*

*3. Qır mánisli bir sózdi
Qas sońına tirkepti.
Jırtqısh ańǵa aynalıp,
Qoy-eshkiler úrkipti. _____*

105-sabaq

140. Berilgen jańiltpashlarda eń kóp tákirarlangan hárip-lerdiń astın sızıń. Bul seslerdiń jańiltpashta qanday áhmi-yeti bar?

1. *Aq ilaq appaq pa?*
Ala ilaq appaq pa?

2. *Qırda qırq qırğawıl,*
Qırq qırğawıl ishinde,
Qırq jıl qısır qalğan,
Qızıl quyırlı qırğawıl.

3. *Apam meniń kóylegime,*
Jańa jaǵa saldı,
Jańa jaǵanı jańa saldı.

4. *Aq shaynekte kók qaqpaaq,*
Kók shaynekte aq qaqpaaq.

141. Kóp noqattıń ornına jańiltpashtıń túsirilip qaldırılğan qatarın yadtań jazıń.

1. Jańıl ayttı jańiltpash,

Jamal ayttı jańiltpash,

Jańiltpashı jan uqpas.

2. Sheshe, keshe neshe kese sindı,

3. Segiz semiz serke,

Segizi de egiz,

106-sabaq

142. Irkilis belgilerine baylanisli jumbaqlardi duris sheshiñ.

*Bolmasa da tili,
Girttay bolsa da ózi,
Irkiledi tek soǵan,
Gáptiñ sońǵı sózi. **Juwabı:** _____.*

*Ózine quyriq ildirse,
Pitpegen gápti bildirer. **Juwabı:** _____.
Gáp sońında oraq tur,
Bilmeymen neni sorap tur? **Juwabı:** _____.*

*Pitpegen oydi,
Aytpay-aq qoydi. **Juwabı:** _____.*

143. Berilgen gáplerge tiyisli irkilis belgilerin qoyıp kóshirip jazıñ.

*Muǵallim__ Aydos jılap atır____
Muǵallim Aydostiñ qasına keldi____
Muǵallim__ men úyine aparıp taslayın ba____ – dedi Batır
túrgelip. Bir ózi júre almaytuǵın shıǵar____
Bárekella__ Áne, haqıyqıy dos usınday bolıw kerek__ (M.N)*

107-sabaq

144. «Pishiqqlar ne sebep tamaq jep bolıp juwinadı?» ápsanasındaǵı qara hárip penen jazılǵan sózlerdi terip jazıń hám olarǵa sorawlar qoyıń.

145. Berilgen gáplerdiń ishinen tolıqlawıshlardı tawıp, astın sızıń.

Men bir taza júretuǵın qus edim. Seniń qolıńa túsip qaldım. Sen meni sózsiz jeyseń. Sizden bir ótinishim bar. Meni bet-qolıńdı juwıp, tazalanıp jeseń qalay bolar edi? – depti. Bul ótinish pishiqqa maqul túsipti de torǵaydı erkine qoyıp juwına baslaptı.

108-sabaq

146. Berilgen tekstten tolıqlawıshlardı tawıp, astın sızıń. Olarǵa tiyisli sorawlar qoyıń.

Jiyrenshe menen xan shikardan kiyatırǵanda aldınan bir qańbaq ushıp óte beredi. Xan Jiyrenshege:

– Bar, ana qańbaqtan xabar alıp kel, qayaqqa baradı eken? – deydi.

Sonda Jiyrenshe:

– *Yaqshi, boladi, taqsir, – dep qańbaqtıń izinen at qoyadı. Bir jerlerge kelgende qańbaqtı qamshısınıń dástesi menen bir maydan uslap turadı da, jibere berip, xanğa qaytıp shawıp keledi.*

147. Berilgen sózlerdiń mánilerin durıs tabıń.

Shikár

Qamshınıń dástesi

Qańbaq

ań, ańğa
shıǵıw

domalaq bolıp
ósetuǵın mayda
tikenekli jeńil ósimlik

qamshınıń
sabı

109-sabaq

148. Berilgen gáplerden pısıqlawısh sózlerdi tawıp astın sızıń. Olarğa tiyisli sorawların qoyıń.

Burıńǵı ótken zamanda Jiyrenshe sheshen xannıń aldına barıp qıysının keltirip sóz aytıp, xannan hár bir tapqırılıq sózi ushın bayraq aladı eken. Bir kúnleri xannıń bir wáziri Jiyrensheniń alıp júrgen bayraqın qızǵanıp, onı ózi almaqshı bolıp, xanğa barıp:

– *Taqsir, men bir shikárğa shıǵıp, bir kiyik atıp edim, oǵım barıp oń qulaǵı menen artqı oń ayaǵına tiydi, – deydi.*

Xan oǵan:

Qulaq bolsa joqarida, ayaq bolsa tómende, qalay ekewine birdey tiyedi? – deydi.

149. Berilgen sózlerge gáp qurañ. Hárbir gápińizde pısıqlawışlardı qatnastırın.

Jiyrenshe sheshen, xan, qańbaq, shikár, wázir.

110-sabaq

150. Teksttegi túsirilip qaldırılğan sózlerdi durıs qoyın. Olar qaysı gáp aǵzaları ekenligin tabın.

Kúnlerdiń birinde Ápendi _____ qolına qondırıp kiyatırǵan eken. Adamlar buǵan _____ soraptı:

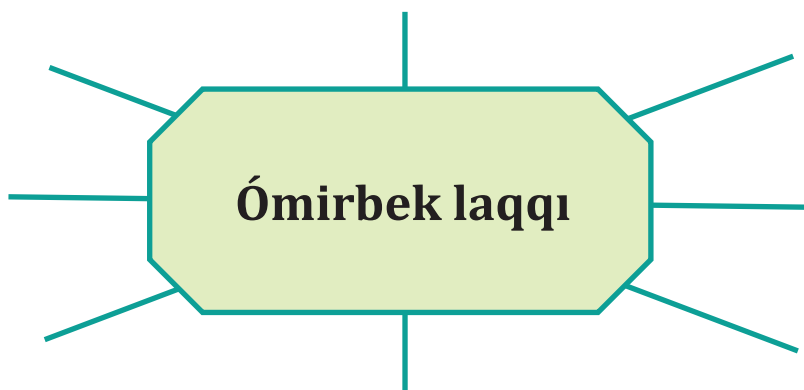
– Ápendi, _____ qolına búrkit, lashın qondırıp _____ shıǵatuǵın edi. Al, siz nege _____ ǵarǵanı qondırıp júrip-siz?

**hayran
qalıp,
sonarǵa,
ǵarǵanı,
qolınızǵa,
adamlar,
eki júz jıl,
baǵajaqqan**

Ápendi olarǵa dárriw bılay dep juwap beripti:

– Adamlar ǵarǵanı _____ jasadı dep aytadı ǵoy. Men sol gáptiń ıras-ótirigin sınap kóriw ushın onı _____.

151. Ómirbekke sıpatlama berıń. Ol qanday insan? Anıqlawısh sózlerden paydalanıń.

111-sabaq

152. Berilgen qatarlardıń mánisin túsindirip jazıń.

Qorqqanğa qos kóriner – _____

Joldashlıq jolda biliner – _____

Júrgenge jormal iliner – _____

153. Berilgen sózlerdiń mánilerin durıs tabıń.

Jormal

Kósem

Sayıl

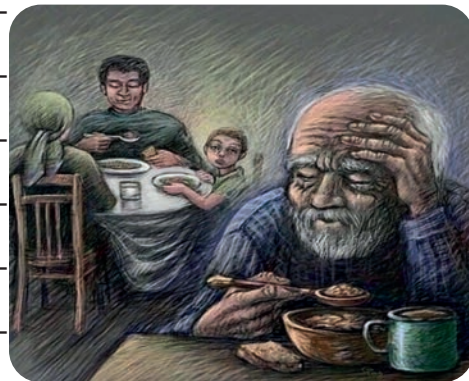
úyi, mákanı
joq, el geziwshi

balıq baylawğa
arnalğan mıqlı
shijım jip

kópshilikke
tanımálı siyasiy
basshı

112-sabaq

154. Berilgen súwret tiykarında kishi tekst dúziń. Onda per-zenttiń ata-ana aldındaǵı minnetleri haqqında jazıń.

113-sabaq

155. Berilgen sózlerdiń mánilerin durıs jazıń.

saláğa – _____

kóshpek – _____

kózlerimiz alaqlap – _____

entelep – _____

shalıǵıp – _____

jırdım – _____

shoq – _____

qula dúzde – _____

dimarım – _____

156. Jiyeñ jırawdıñ «Ílagım» qosıgında qanday sanlıq sózler qatnasqan? Olardı san hám sóz benen jazıp shıgıñ.

114-sabaq

157. Kúnxojanıñ «Nege kerek?» qosıgındağı kelbetlik sózlerdi terip jazıñ.

158. Qosıqtağı qara hárıp penen jazılğan sózlerdi buwıñga bólip kóshirip jazıñ. Olardıñ arasında qanday uqsashlıq bar ekenligin tabıñ. Olar qosıqta qanday rol atqarıp tur?

*Bellerin bekkem **buw**masa,* _____

*Ótken óshlerdi **quw**masa,* _____

Anadan artiq **tuwmasa**, _____

Pasiq perzent nege kerek?

Boyi kún sayin **óspese**, _____

Dushpan kókeyin **kespese**, _____

Taymay gúreske **túspese**, _____

Qorqaq palwan nege kerek?

Xalıqqa sózi **jaqpasa**, _____

Dáryaday bolip **aqpasa**, _____

Eldi jawlardan **baqpasa**, _____

Quri batır nege kerek?

115-sabaq

159. Berilgen sózlerdiń sinonimlerin jazıń.

Bahadır – _____

Xalıq – _____

Uzaq – _____

Shad bolıw – _____

160. Ájiniyazdın «Kerek» qosıǵınan kelbetlik sózlerdi terip jazıń.

116-sabaq

161. Berdaqtdın «Balam» qosıǵındaǵı tartımlanıp kelgen atlıqlardı terip jazıń. Olar neshinshi bette, qaysı sanda kelgenin anıqlań.

162. Tómendegi atlıq sózlerdi birlik hám kópik sanda úsh bette tartımlań.

At, ton, ata, adam.

165. Q.Ayimbetovtiń «Dosnazarov kelgende» gúrrińindegi úndew gápplerdi terip jazıń. Olardı jay hám kóterińki dawısta aytıp kóriń. Ayırmashılıgın túsindirıń.

Úlgi: Dosnazarov kiyatır! (kóterińki)
Dosnazarov kiyatır. (jay)

119-sabaq

166. T. Qayıpbergenovtiń «Qaraqalpaqnama» shıǵarmasınan alıńǵan sózlerdiń sinonimlerin tawıp jazıń.

Ilgeri zamanda – _____
pul – _____
keńes – _____
sayaman – _____
pákize – _____

167. Berilgen sózlerdiń mánilerin durıs tabıń.

Batpan

Qorjın

Bóktergi

attıń eriniń
artına shıyırılıp
baylangan jabıw

júnnen islengen,
awız órilip qoyılatuǵın
eki bólimli qalta

salmaq,
awırlıq
ólshemi

120-sabaq

168. J. Aymurzaevtiń «Jetimniń júregi» shıǵarmasındaǵı (1-bólim) turaqlı sóz dizbekleriniń mánilerin durıs tabıń.

Ishken-jegeni boyına taramaw – _____

Kózine ısıq kóriniw – _____

Ala kózin awdarıw – _____

Júregine jıllı tiyiw – _____

169. J. Aymurzaevtiń «Jetimniń júregi» shıǵarmasınan úndew hám soraw gáplerdi tabıń. Olardı kóshirip jazıń.

121-sabaq

170. J. Aymurzaevtiń «Jetimniń júregi» shıǵarmasındaǵı (2-bólim) turaqlı sóz dizbekleriniń mánilerin durıs tabıń.

Say-súyegi sırqıraw – _____

Ímirt jamılıp, qas qarayıw – _____

Búyiri shıǵıw – _____

Qan juwırıw – _____

Bawır basıw – _____

122-sabaq

171. Súwret tiykarında báhárdegi ózgerisler boyınsha kishi tekst dúziń.

123-sabaq

172. 8-mart – Xalqaralıq hayal-qızlar bayramına arnap anańızǵa yaki basqa tuwısqanıńızǵa qutlıqlaw jazıń.

124-sabaq

173. Dostińızǵa arnap tuwılǵan kúnińızge mirátnama jazıń.

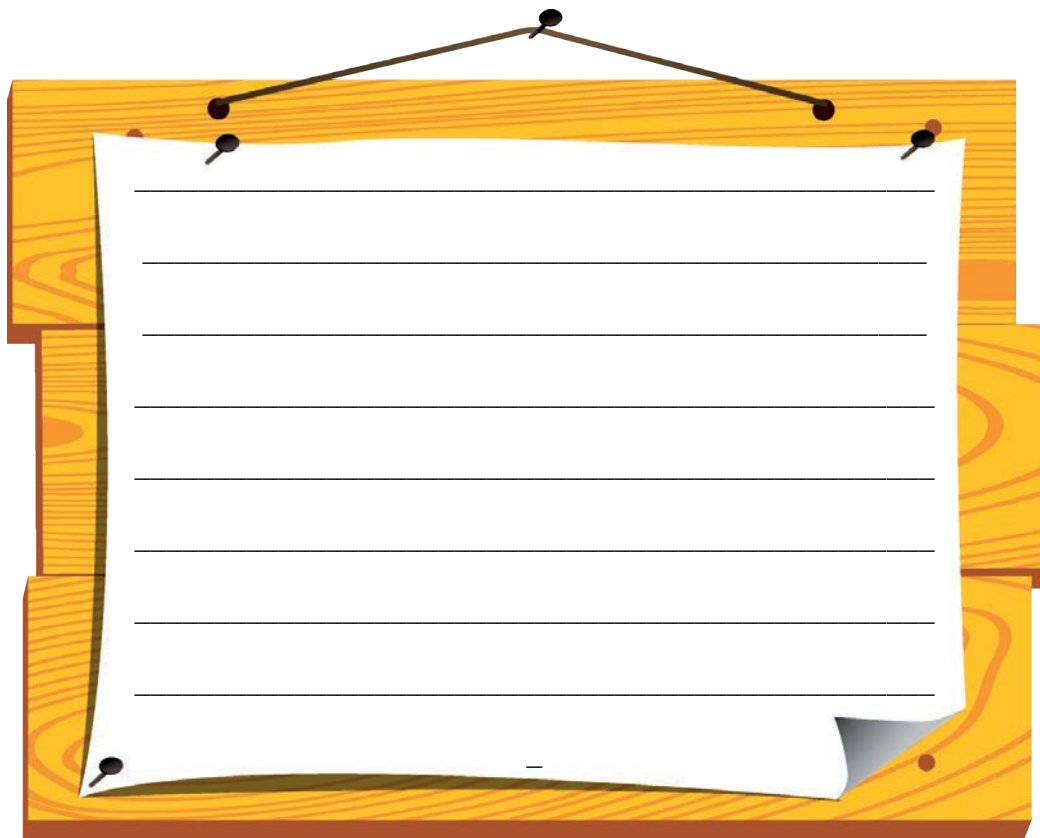
125-sabaq

174. Berilgen teksttiń irkilis belgilerin durıs qoyıp, kóshirip jazıń.

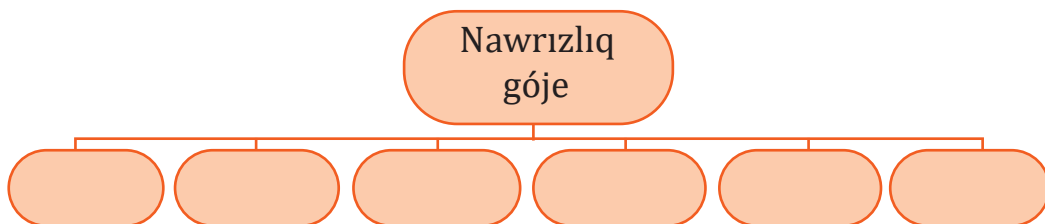
Qaraqalpaqlardıń Nawrız bayramına tán taǵamları nawrızlıq góje esaplanadı Ol shártli túrde keminde jeti túrli daqıldan tayarlanadı Onıń ishine biyday jarma arpa júweri jarma másh lobiya may gósh salınıp aǵarǵan asqatıq etip qatılıwı tiyis.

126-sabaq

175. Klasińızda ótkeriletuđın Nawrız bayramı haqqında mektep dälizine qıstırıp ushın xabarlandırıw jazıń.

176. Tómenдеgi kesteni nawrızlıq góje quramına salınatıuğın daqıllardıń atı menen tolıqtırıń.

127-sabaq

177. Berilgen tekstke at qoyín hám oǵan joba dúzín.

Aygúl, Gúlnaz, Ziyada úshewi bir kóshede turadı. Jaqın doslar. Nawrız bayramı qarsańında kóshesindegi súmelek qaynatıp atırǵan hayallardıń janına bardı. Olar úshewi oy-lasıp, súmelek bılǵap, ishlerinen eń jaqsı tileklerin tilemek-shi boldı.

Solay etip, úsh dos súmelekti bılǵawǵa kiristi. Sonıń arasında kósheniń hayalları (olardıń ishinde úsh qızdıń anası da bar) hár qıylı qızıqlı áńgimeler aytıstı. Birewleri ınıldasıp qosıq ta ayttı. Úsh qız birazǵa deyin alma-gezek súmelek bılǵadı.

– Qaraqlarım, sharshaǵan shıǵarsız? – dep gáp basladı hayallardıń eń úlkeni, biy apa. Súmelekte hikmet kóp. Sizler de tileklerińizdi tiledińiz be?

– Awa, – desti úshewi jabırlasıp.

Tileklerińiz qabıl bolǵay! – desti hayallar. Tilekleri, arzuw-niyetleri kóp úsh qız alǵa qaray adım attı. Álbette, olardıń arzuwları iske asatuǵınına gúman joq. Sebebi, olar bilimli, ádepli, talantlı qızlar...

(«Jetkinshek» gazetasınan)

178. Berilgen súwretlerdiń atların durıs tabıń hám astına jazıń.

128-sabaq

179. Berilgen súwrette asıqtıń qaysı halatları berilgenligin durıs tabıń.

180. Berilgen gápti gáp aǵzalarına tallañ.

Asıqtı jeńiw ushın búkke túrinde jatıw kerek. Ortanǵı jáne bas barmaq yamasa kórsetkish barmaq penen urıw kerek. Bunda ortanǵı barmaq kóbinese pátlirek boladı. Eger sonnan keyin qarsılastıń asıǵı «shikke» awısıp ketse, siz jeńdińiz.

129-sabaq

181. Berilgen súwret tiykarında «Úlkemizde Nawrız» temasında kishi tekst dúziń.

130-sabaq

182. Súwretke diqqat penen qarań. Azamattıń salǵan súwretinde qanday qátelikler bar ekenligin tabıń hám jazıń.

131-sabaq

183. Belgili xudojnik Qáwender Berdimuratovtíń «Ań» atlı súwretine diqqat penen qarań.

- Súwret nesi menen qızıqtırdı? Súwretti kórip qanday sezimde boldıńız? Súwret boyınsha qısqa gúrriń dúziń.

132-sabaq

184. Berilgen gáplerdi bas hám ekinshi dárejeli aǵzalarǵa tal-lań.

Qıdırbay Sayıpov Shımbay qalasında tuwıldı. Ol kishkeneli-ginen baslap súwret salıwǵa qızıǵadı. Biraq qaǵaz-qálemge ǵárejet tabıla bermes edi. Ol otınnıń shala kúyigi menen ayaq-qollarına súwret salatuǵın edi.

133-sabaq

185. Bos oringa kerakli sózlerdi qoyip kóshirip jazıń. Bul sózlerdi ne baylanıstırıp tur?

Jas waqtında _____ oficer bolıwǵa uyǵarǵan jas jigit waqt ótiwi menen talantlı _____, elge tanılǵan _____ retinde belgili bolaman dep oylamap ta edi. Joldasbek Quttımuratov 1934-jılı Kegeyli rayonında tuwılǵan. Bul sheber _____tiń tiykarǵı teması – hayal-qızlar obrazi.

**ustaz
músinshi
xudojnik
teńizshi**

134-sabaq

186. Berilgen turaqlı sóz dizbekleriniń mánilerin durıs tabıń.

Kóziniń qarashıǵınday – _____

Kóziniń tasasın alıw – _____

Awzı ashılıw – _____

135-sabaq

187. Berilgen turaqlı sóz dizbekleriniń mánilerin durıs tabıń.

Basın tómén alıw – _____

Júzi jaynaw – _____

Ishi ulı-dúpildi bolıw – _____

Denesi qaltırarw – _____

Kózi qıpılıqlaw – _____

136-sabaq

188. Berilgen sózler tiykarında gáp qurań.

Sayaxatshılar

úlkemiz

tariyxıy qalalar

gózzal

137-sabaq

189. Berilgen gápplerdiń ishinen baslawısh hám bayanlawısh-lardı tawıp, astın sızıń.

Muzey júz mıńğa jaqın eksponattı óz ishine aladı. Ol dúnya júzinde tórtinshi orında turadı. Sonlıqtan da ol Qaraqalpaqstanńıń dúrdanası esaplanadı.

138-sabaq

190. Sózden sóz jasań.

M

Á

D

E

N

I

Y

A

T

139-sabaq

191. Bos orınlargá tiyisli sanlardı sóz benen jazıń. Olardıń qaysı gáp aǵzası xızmetinde kelgenligin tabıń.

Biyıl Qaraqalpaqstan Respublikası mádeniyatı hám tariyxı mámleketlik muzeyiniń dúzilgenligine _____ jıl toladı. Ol dáslep _____-jılı Tórtkúl qalasında shólkemlestirilgen. Onda jámi _____mıńnan aslam eksponat bar.

80
92
1929

140-sabaq

192. Berilgen tekstten bas aǵzalardı tawıp, astın sızıń.

Elimizde eń birinshi mártebe «Ájayıbatlar áleminde» balalar muzeyi shólkemlestirildi. Bul muzey tórt jastan on tórt jasqa shekemgi balalar ushın arnalǵan. Balalar muzeyinde «Jas arxeologlar», «Jas gúlalshı», «Jazıw tariyxı» kibi qızıqlı bólimler bar.

141-sabaq

193. Bos orınlargá tiyisli sanlardı sóz benen jazıń. Olardıń qaysı gáp aǵzası xızmetinde kelgenligin tabıń.

Ayımxań Shamuratova qaraqalpaq saxnasındaǵı birinshi aktrisa, tákirarlanbas hawazǵa iye qosıqshı. Ol óziniń _____ jıllıq ómiriniń _____ jıldan aslamın teatrǵa, saxnaǵa baǵıshladı, sıńǵırlaǵan ájayıp hawazı menen janlı hawazda _____ den aslam qosıqlardı atqarıp shıqtı.

60
76
200

142-sabaq

194. Tekstten eliklewish sózlerdi tabıń hám astın sızıń.

Ámiwdárya usı tóbeni aylanıp aqqan. Etektegi suw jaǵaǵa urılǵanda hár waq – hár waq «shılp-shılp» etken ses shıǵıp turadı. Shılpıqtıń atı da usı «shılp-shılp» degen sózden kelip shıqqanın aytadı.

195. Berilgen eliklewish sózlerge gáp qurań.

Taq-tuq s, ja gúrs jalp jarq-jurq

143-sabaq

196. Berilgen súwretlerdiń atların durıs jazıń. Usı sózlerge gáp qurań. Olardı qanday uqsashlıq baylanıstıradı?

144-sabaq

197. Berilgen sózlerdiń mánilerin durıs tabıń.

Gúlal

Zeren

Tandır

nan jabıw
ushın ılaydan
dóngeletip
islengen oshaq

saz ılaydan
pisirilip, kúydirilip
tayarlangan ıdıslar,
úy buyımları

ishi oyıqlaw
kishkene tabaq

O'quv nashri

ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI

*Umumiy o'rta ta'lim maktablarining
3-sinfi uchun mashq daftari
(Qoraqalpoq tilida)*

Redaktor: *Gúlistan Pirnazarova*
Xudojnik: *Shohruh Raxmatullayev*
Kórkem redaktor: *Sarvar Farmonov*
Tex. redaktor: *Akmal Sulaymonov*
Operator hám dizayner: *Rustam Xudayberganov*
Korrektor: *Salima Kadirimbetova*

Basıwǵa ruqsat etilgen waqtı 12.04.2022-j.
Formatı 70x90 1/16. Ofset qaǵazı. «Cambria»
garniturasında ofset baspa usılında basıldı.
Shártli baspa tabaǵı 7,0. Esap baspa tabaǵı 4,70.
Nusqası nusqada. Buyırtpa №